

BOK- EKSTRA

VERSAILLES' HAGE: – Ludvig gjorde Frankrike til en stormakt, ikke minst kulturelt. Alle ville etterligne, og Versailles-kopier poppet opp, som Schönbrunn i Østerrike, sier Herman Lindqvist.

FØDEROM: I dette rommet ble Solkongen født 5. september 1638. Rommet er i dag del av et hotell i Saint-Germain-en-Laye.

Solkongelig

SAINT-GERMAIN-EN-LAYE/VERSAILLES (VG) I tre år var Herman Lindqvist kronprinsesse Victorias privatlærer i svensk historie. Etter en rekke bestselgende kongebiografier går han nå tett på Solkongen, Ludvig 14.

STORSLOTT: – Portene i Versailles var alltid åpne, og hvem som helst kunne komme inn for å se Solkongen skinne. Alt som krevdes var at man bar kårde! forteller Herman Lindqvist, foran rytterstatuen av Ludvig 14. ved inngangen til Versailles.

Herman Lindqvist, biograf:
«Livet i Versailles var en gigantisk happening»

– Jeg bor jo rett ved stedet der Ludvig 14. ble født, i Saint-Germain-en-Laye.

I FRANKRIKE september 1638. Det finnes den dag i dag som del av hotellet Pavillon Henri IV.

Elskerinner

– På midten av 1600-tallet bodde hele kongefamilien her i Saint-Germain-en-Laye, i et stort og for den tiden moderne slott, som ble ødelagt under revolusjonen 1789–94. Det eneste som finnes igjen, er paviljongen. Her var det utsikt over Seinen. Her ble Ludvig født, og her levde han som ung konge. Her hadde han sine første elskerinne, forteller Lindqvist.

– **Han hadde noen av dem?**
– Offisielt hadde han fire, men i en periode av livet var han helt «utfilippet» og kastet seg over alt som rørte seg i kjole. Ludvig fikk 18 barn utenfor ekteskap! Hans mor og hans kone, spanske Maria Theresa, mislikte sterkt elskerinne hans. De var strenge katolikker, sier Lindqvist.
– **Hvorfør i all verden bygde Ludvig sitt enorme palass i Ver-**

sailles, utenfor Paris?
– Det var det alle spurte seg om på den tiden også. Det var nemlig et stygt sted – bare sumpmarker. Ludvig hadde slott som lå fint til ved elven eller med utsikt. Men her lå hans fars jaktslot og her hadde han opplevd kjærlighets-eventyr. Dessuten var det veldig bra jaktereng rundt slottet, og Ludvig var pasjonert jeger. Dette var den emosjon-

nelle bakgrunnen, forklarer Lindqvist.
Flyttet maktsenteret
Det lå også en praktisk-politisk tanke bak plasseringen.
– **Han hadde tidlig opplevd høyadelens dødelige konspirasjoner i Paris, så han ville tvinge hele hoffet**

MELLOM SPEIL: Speil-salen var unik på sin tid, for speil var den gang ekstremt dyre å lage. Her utspilte den praktfulle kampen om Solkongens gunst seg i nesten et halvt århundre.
Foto: A. DA SILVAGRAPHIX

Fakta
Herman Lindqvist
• Født 1943 i Stockholm.
• Forfatter, journalist og populærhistoriker. Utenrikskorrespondent for blant andre Aftenbladet, Expressen og Sveriges Radio.
• Kjent for sine populærhistoriske bøker om blant andre Gustav Vasa, Carl Johan, Napoleon samt biografier om kong Carl XVI Gustav og kronprinsesse Victoria.
• Var Victorias privatlærer i svensk historie i tre år.
• I høst kommer hans bok om Solkongen, Ludvig 14., på norsk.

ut av hovedstaden. Om man skulle være noe eller bli noe i Frankrike, måtte man heretter være i Versailles. Var man ikke det, fantes man ikke. I stedet for å intrigere om makten i Paris, var adelen i Versailles og kjempet om kongens gunst.
– Hele døgnet utspilte seg som en teaterforestilling rundt kon-

gen, med funksjoner som i seg selv var helt verdiløse: Hvem skulle få eskortere kongens kjøtt fra kjøkkenet til middagsbordet? Hvem fikk snakke med kongen mens han satt på toalettet? Seks personer betalte en million franc for å ha det privilegiet! Ludvig oppnådde altså at man kjempet om slike tøvette ting istedenfor å drive med politikk. Det var en gigantisk happening som pågikk helt til Ludvig døde, 76 år gammel, forteller Lindqvist.

Det bodde 3000 personer i palasset, de fleste trangt og kummerlig, kanskje bare på en liten hybel, men de bodde «au chateau», og det betydde alt.
– **Selve Versailles og den utfatelligte praktken må ha kostet flekk?**
– Jo, det kostet enormt, mange milliarder i dagens myntverdi. Et enormt sløseri, vil mange si, men om man regner strengt nasjonaløkonomisk, så gikk det med fortløpelse: Her ble det mest moderne og nyeste innen kunst, kunsthåndverk, fontenebygging osv. skapt. Folk kom reisende fra hele verden, ble imponert og skulle etterligne. Franske kunstnere og håndverkere fikk oppdrag og tjente penger – det var som en stor industriutstilling.

Trendsetter
– **Hvilke avtrykk etter Solkongen kan vi stadig se?**
– Ludvig er grunnen i det franske selvbildet. Han skapte «la gloire de la France» og omga seg med de største åndene på den tiden, som Racine, Molière og Lully. Det franske språkets høye status er fra denne tiden. Og fransk mat: Ludvig mistet alle tennene allerede ved 40-årsalderen. Han elsket mat, og da måtte han få noe han kunne spise. Så begynte man altså å lage souffler, pateer og mousser som var tryggevennlige. Slik oppsto det franske kjøkkenet.
Et annet eksempel er parykkmoten. Ludvig mistet håret som 19-åring og begynte å bruke parykk.
– Dermed måtte alle ha parykk, naturligvis. Så den dag i dag sitter man med parykker i mange rettslokaler, helt nede i Afrika, fordi Solkongen ble flintskallet i 1657! ler Herman Lindqvist.

SOLKONGEN: Maleri av Hyacinthe Rigaud fra 1701.

Fakta
Ludvig 14.
• Født 1638, død 1715.
• Ble som fireåring konge av Frankrike og regjerte i 72 år.
• Utropte seg til evneveldig monark som 21-åring, da han tok over makten.
• Brukte solen som symbol på seg selv og kongemakten, derav Le Roi-Soleil, Solkongen.
• Ludvig omga seg med Frankrikes beste hoder på alle områder, uansett stand.
• Sammen med geniale ministre som Mazarin og Colbert og tidens fremste kunstnere og vitenskapsmenn bygget Ludvig 14. Frankrike opp som tidens ledende stormakt, hjulpet av kriger som utvidet fransk territorium.
• Fikk bygget palasset Versailles, som var tidens største, med uovertruffen skjønnhet og prakt.

E-post: jon.harald.rydne@vg.no